

Sut y gall CYSAG fonitro safonau?

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Prif swyddogaeth CYSAG yw monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a chynghori'r awdurdod lleol ar faterion sy'n ymwneud ag addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn credu y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol. Mae llawer o CYSAGau yn monitro safonau trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunanarfarniad Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd ag aelodau CYSAG.

Gwybodaeth bellach:

- Cymdeithas CYSAGau Cymru: www.wasacre.org.uk
- Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd: Cylchlythyr 10/94 (Swyddfa Gymreig)
- Felly rydych yn ymuno â'ch CYSAG lleol: llawlyfr ar gyfer aelodau CYSAGau yng Nghymru (Cym. CYSAGau C)
- Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, 2012);
- Adolygiad o Adroddiadau CYSAG (Llywodraeth Cymru, 2011 and 2013)

Adran Addysg a Sgiliau Cymru (AdAS)

Mae'r rhan fwyaf o CYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3-19 oed yng Nghymru' neu'i addasu fel eu maes llafur cytûn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi addysg grefyddol yng Nghymru trwy ddarparu canllawiau i gefnogi athrawon, penaethiaid ac aelodau CYSAG. Maent yn cynnig gwybodaeth ddefnyddiol am ddulliau addysgu, adnoddau ac asesu. Roedd proses gymedroli allanol genedlaethol 2010 -12 yn gyfle i adrannau AG mewn ysgolion uwchradd ddangos eu dealltwriaeth o lefelau cyrhaeddiad Addysg Grefyddol.

Gwybodaeth bellach

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed (2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

ESTYN

Mae arolygiadau ESTYN yn seiliedig ar bump maes arolygu:

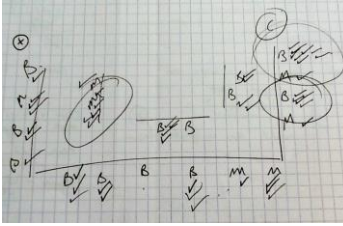
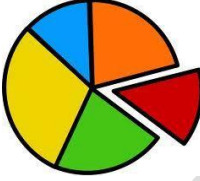
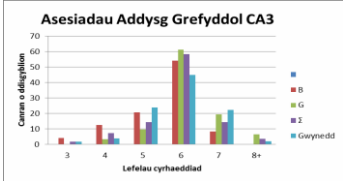
1. Safonau
2. Lles ac agweddau ddysgu
3. Addysgu a phrofiadau dysgu
4. Gofal, cymorth ac arweiniad
5. Arweinyddiaeth a rheolaeth

Prin yw'r adroddiadau arolygiadau ysgol sy'n cynnwys sylwadau ar safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Cyhoeddwyd adolygiad thematig o Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd ym mis Mehefin 2013 ac mae'n cynnig argymhellion i awdurdodau lleol, ysgolion a CYSAGau.

Gwybodaeth bellach:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Addysg grefyddol a moesol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Haf 2018)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (Hydref 2017)

Pa dystiolaeth a ddefnyddir gan ysgolion wrth ddod i farn?

Craffu ar lyfrau 	Mae athrawon yn casglu sampl o waith disgyblion, (e.e. amrediad o allu, oed, bechgyn a merched) er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis: • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • I ba raddau y mae'r gwaith yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd, a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Arsylwadau gwersi 	Mae athrawon ac arweinwyr ysgol yn arsylwi gwersi er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis: • Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? • A yw'r dysgwyr yn dangos cymhelliant uchel? A ydynt yn cyfrannu i'w dysgu? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? • I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Holiaduron a chyfweiliadau 	Gall ysgolion ddadansoddi canlyniadau holiaduron a ddefnyddiwyd i ganfod barn disgyblion, athrawon a rhieni i gwestiynau megis: • Beth yw eu barn am 'gynnwys' y gwersi AG? A oes grwpiau arwyddocaol o ddisgyblion/rhieni sy'n cynnig barnau gwahanol? • Pa gynnydd a wneir ganddynt yn eu sgiliau Addysg Grefyddol? • Beth yw eu rhagdybiaethau/barnau/agweddau tuag at Addysg Grefyddol? • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Data 	Gall ysgolion ddefnyddio data asesiadau athro neu ganlyniadau arholiadau allanol (uwchradd yn unig) er mwyn adnabod tueddiadau neu batrymau? • Pa mor dda y mae bechgyn/merched/grwpiau o ddisgyblion yn perfformio dros gyfnod? (<i>pob ysgol</i>) • Pa mor dda y mae disgyblion ein hysgol/adran ni yn perfformio mewn cymhariaeth ag ysgolion/adranau eraill? (<i>ysgolion uwchradd yn unig</i>) • A oes grwpiau o ddisgyblion sy'n tangyflawni? (<i>pob ysgol</i>) • Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu mewn addysg grefyddol?
Eraill Newyddion Addysg Grefyddol Religious Education News	Gall barn ysgolion hefyd fod yn seiliedig ar dystiolaeth arall megis: • Llwyddiant mewn cystadlaethau AG lleol neu genedlaethol; • Cyfrannu tuag at ddigwyddiadau/cynadleddau/prosiectau/cyhoeddiadau lleol neu genedlaethol; • Adroddiadau monitro gan aelodau eraill o'r staff e.e. cydlynwyr llythrennedd rhifedd neu TGCh; • Cofnodion cyfarfodydd gyda staff, llywodraethwyr neu ymwelwyr CYSAG; • Ymchwil gweithredu gan aelod o Gymuned Ddysgu Broffesiynol; • Achrediad allanol, e.e. Marc Ansawdd Addysg Grefyddol http://www.reqm.org/wales

Canllawiau CYSAG (tudalennau 3, 4, 5 a 6)

I ba raddau y mae ddarpariaeth yr ysgol yn hyrwyddo datblygiad personol y disgyblion? (Maes arolygu 4.2)

Bydd arfarnu safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn gymorth i'r ysgol arfarnu maes arolygu 4.2 sef 'Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).

Mae arweiniad arolygu ESTYN (Medi 2017) ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol yn nodi:

"Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn hyrwyddo egwyddorion sy'n helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng da a drwg. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain. Dylent ystyried i ba raddau y mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu, fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd, ac yn helpu disgyblion i ddeall anghenion a hawliau pobl eraill yn lleol, ac fel aelodau o fyd eang ac amrywiol."

O fewn amserlen cylch hunan arfarnu'r ysgol bydd angen ystyried pa dystiolaeth fydd yn helpu'r ysgol ddod i farn ar maes arolygu 4.2. Mae gan addysg grefyddol ac addoli ar y cyd gyfraniad pwysig i'r maes hwn.

Mae'r cwestiynau enghreifftiol canlynol yn seiliedig ar Fframwaith Arolygu Cyffredinol ESTYN (Medi 2017) a'r cwestiynau a defnyddiwyd gan ESTYN yn ystod arolygiad thematig ar addysg grefyddol yn ystod tymor yr Hydref 2017. Nid oes disgwyl i ysgol ateb pob cwestiwn, ond o drafod rhain gyda staff, llywodraethwyr, disgyblion ac ymgynghorydd cefnogi gwelliant bydd ysgol yn gallu adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn eu galluogi i gynllunio gwelliannau.

Maes Arolygu 1: Safonau

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- ❓ Beth yw eich barn am safonau addysg grefyddol yn eich ysgol? (*Disgyblion CS, CA2, CA3, CA4, CA5*)
- Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol?
- I ba raddau mae grwpiau o ddisgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd?
- I ba raddau mae disgyblion yn defnyddio'u medrau siarad a gwranddo, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol?
- Rhowch enghraifft o sut mae'r disgyblion wedi datblygu eu medrau meddwl, eu creadigrwydd a'u medrau corfforol mewn gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ystafell ddosbarth a thu allan?
- ❓ Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- A yw'r disgyblion yn dangos diddordeb mewn addysg grefyddol?
- Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?
- ❓ Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu

Cofiwch gyfeirio at enghreifftiau o'r darpariaeth. Amser i'r pwnc? % sy'n dewis fel opsiwn Ast. Cref? % sy'n cael achrediad am AGref statudol.

- Sut ydych yn gwybod bod eich ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addysg grefyddol?
- ❓ Sut mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu yn eich ysgol?
- A yw'r addysg grefyddol yn llwyddo i ennyn diddordeb y disgyblion?
- Pa mor dda y mae'r gwersi/gweithgareddau yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal a'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd?

- ❓ Beth yw ansawdd y cynllunio ar gyfer addysg grefyddol? (adeiladu ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau blaenorol? amcanion clir? dulliau addysgu? adnoddau?)
- Pa mor dda y mae'r adborth mewn addysg grefyddol yn helpu disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella?
 - Ym mha ffyrdd ydych chi'n asesu ac yn olrhain cynnydd disgyblion mewn addysg grefyddol?
 - Sut mae'r cynllunio ar gyfer addysg grefyddol yn helpu'r disgyblion i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus? A ydych wedi dechrau ymateb i argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'?
 - I ba raddau y mae'r ysgol yn rhoi ystod eang a phriodol o brofiadau, tu fewn a thu allan i'r dosbarth, er mwyn datblygu diddordeb a medrau'r disgyblion mewn addysg grefyddol?
 - A yw'r ysgol yn trefnu unrhyw deithiau neu ymweliadau sy'n gysylltiedig ag addysg grefyddol? Pa grwpiau blwyddyn, pa mor aml, a sut mae'r teithiau hyn yn cyfoethogi'r cwricwlwm?
 - A yw'r addysg grefyddol yn adlewyrchu natur cyd-destun yr ysgol? A yw'n adlewyrchu amrywiaeth ddiwylliannol, ieithyddol ac ethnig Cymru ac ardal leol yr ysgol?
 - I ba raddau mae'r gweithgareddau addysg grefyddol yn rhoi cyfleoedd cynyddol pwrpasol i ddisgyblion ymarfer a datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCh i'r safon briodol?
- ❓ Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

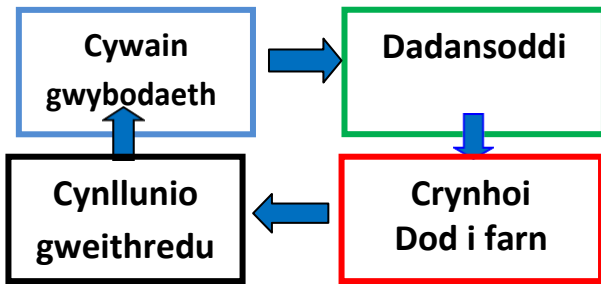
Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad

- ❓ I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol?
- Sut mae'r disgyblion yn dylanwadau ar yr hyn y maent yn eiddysgu mewn addysg grefyddol?
 - A yw'r ysgol yn cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau cymunedol neu a oes ganddi gysylltiadau ag unrhyw arweinwyr neu sefydliadau ffydd?
 - Beth yw cyfraniad addysg grefyddol i ddealltwriaeth disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach?
 - Rhowch enghreifftiau o sut mae addysg grefyddol wedi helpu disgyblion i ddeall materion yn ymwneud â chydaddoldeb ac amrywiaeth, ystrydebau neu eithafiaeth crefyddol, hawliau dynol?
 - I ba raddau mae'r ysgol yn helpu disgyblion i ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?
 - Pa mor dda mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain?
 - A yw'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd?
 - Beth yw ansawdd yr addoli ar y cyd? Pa mor dda y mae'r ysgol yn ei gynllunio dros gyfnod?
 - Sut mae'r ysgol yn cadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, e.e. *deunydd eithafol naill ai drwy siaradwyr gwadd neu siaradwyr ar ymweliadau a safleoedd*?
 - Sut ydych chi'n sicrhau y caiff pryderon ynghylch sylwadau a wneir gan ddisgyblion yn ystod gwersi addysg grefyddol eu hystyried yn briodol?
- ❓ Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth

- A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol?
 - A yw'r staff yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol?
- ❓ Sut ydych yn dyrannu adnoddau i gynorthwyo i addysgu addysg grefyddol?
- Sut caiff rhieni eu hysbysu am eu hawl i dynnu disgyblion o wersi addysg grefyddol? Sawl disgybl sy'n cael eu tynno o wersi addysg grefyddol gan eu rhieni ac a oes gan yr ysgol drefniadau da i ddarparu ar eu cyfer yn ystod gwersi addysg grefyddol? A yw'r nifer hon wedi cynnydd/gostwng/ros yr un fath dros y 5 mlynedd diwethaf? O ba grwpiau y daw'r disgyblion hyn? A ydych yn cael sgwrs a rhieni ynghylch eu penderfyniad?
- ❓ Ym mha ffyrdd y mae darpariaeth eich ysgol ar gyfer addysg grefyddol yn helpu i hyrwyddo cydlynid cymunedol gwell?
- Pa mor aml ydych chi'n monitro addysg grefyddol? Sut caiff y wybodaeth hon ei rhannu a staff perthnasol eraill?
 - A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?
 - A ydych yn cydweithio gydag athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion eraill? Beth yw effaith hyn?
 - Beth yw'r 'enghraifft gorau o addysg grefyddol' y gallwch ei rannu gyda'ch CYSAG lleol neu gydag athrawon eraill?
- ❓ Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Sut y gall CYSAGau fonitro safonau?

Sut y gall CYSAG gywain gwybodaeth?

- trwy ofyn i ysgolion gyflwyno gwybodaeth a hunanarfarniad;
- trwy gomisiynu 'arbenigwr' i ymweld â sampl o ysgolion a darparu adroddiad tymhorol;
- trwy drefnu bod yr aelodau yn ymweld ag ysgolion;
- trwy ofyn i ddisgyblion, staff a llywodraethwyr mewn sampl o ysgolion gwblhau holiadur ar-lein;
- trwy edrych ar ganlyniadau arholiadau allanol ac asesiadau athro CA3 (ysgolion uwchradd yn unig)

Pa ffynonellau sydd ar gael yn eich hardal chi?

- Dadansoddiad o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion;
- Dadansoddiad o bolisiau, cynlluniau gwaith, cynlluniau datblygu ysgolion;
- Data perfformiad ysgolion: asesiadau athrawon CA3, canlyniadau TGAU, Safon UG/A;
- Adroddiadau ymweliadau ysgol gan aelodau CYSAG;
- Dadansoddiad o holiaduron ysgol, arolygon ar-lein (disgyblion, staff, llywodraethwyr) wedi'u cyflwyno gan benaethiaid, cydlynwyr neu CYSAG/Cymdeithas CYSAGau Cymru;
- Cyflwyniadau gan gydlynwyr, athrawon, penaethiaid, disgyblion;
- Llwyddiant mewn cystadleuaethau, achrediadau allanol.

Rhifau - meintiau a chyfrannau

bron bob un	=	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf	=	90% neu fwy
llawer	=	70% neu fwy
mwyafrif	=	dros 60%
tua hanner	=	agos at 50%
lleiafrif	=	o dan 40%
ychydig	=	o dan 20%
ychydig iawn	=	llai na 10%

Pwy sy'n cyfrannu tuag at y monitro?

- athrawon ac aelodau o UDRh ysgolion
- aelodau CYSAG
- swyddogion Awdurdod Lleol/GwE
- athrawon a nodwyd fel athrawon neilltuol
- disgyblion
- llywodraethwyr
- rhieni

Rhagorol

Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig

arbennig, da iawn, cryf iawn, eithriadol, yn rhagori ar, arbennig, ardderchog, gwych, safon uchel iawn, ansawdd uchel iawn, ymestynnol, creadigol iawn, ymhell uwchlaw'r disgwyliadau, effeithiol iawn, hyfedr, meistrolgar

Da

Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau

llwyddiannus, cryf, cadarn, medrus, buddiol, gwerthfawr, cadarnhaol, trwyadl, defnyddiol, nerthol, grymus, cynhwysfawr, defnydd da, cyson dda, effeithiol, pwrpasol

Digonol

Cryfderau'n gorbwyso gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella

boddhaol, priodol, addas, effeithlon, cymwys, perthnasol, digonol, digon, dilys, cadarn, diogel, canolig, cyson, cymedrol, anghyson,

Anfoddhaol

ac angen gwelliant ar frys Gwendidau pwysig yn gorbwyso cryfderau

annigonol, aneffeithlon, dim, amhriodol, aneffeithiol, anaddas, methu, gwan, gwael, cyfyngedig.

Geiriau/ymadroddion defnyddiol

Mae xxx wedi arwain at....

O ganlyniad i xxx mae safonau xxx wedi codi xx% er xx

Yn dilyn cyflwyno xxx mae xxx wedi gwella, fel y dangosir gan ...

Dengys xxx fod safonau xxx wedi...

Gwelir effaith xxx yn xxx sy'n dangos bod....

Gellir gweld gwelliant mewn xxx yn

Gellir gweld dylanwad xxx yn y gwelliant/cynnydd...

Dengys XXXXX bod x% o'r disgyblion yn gallu/bod gan x% o'r disgyblion ...

Dengys xxx bod x% o'r rhieni/staff/llywodraethwyr yn....

Beth ddylid ei gynnwys?

- **Effaith ymyrraeth** ar (safonau, lles, addysgu, agweddau, gwerthoedd)
- **Tueddiadau** dros gyfnod
- **Cymhariaeth** ag ysgolion eraill (?)
- **Barn** - defnyddio termau arfarnol
- **Meintioli** pa bryd bynnag y bo'n bosibl

Enw'r Ysgol: GYMRAEG MORSWYN

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.

- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:**CYFNOD SYLFAEN**

Mae gallu'r disgyblion i drafod a galw i gof yn datblygu ar ddechrau'r Cyfnod Sylfaen ac erbyn brig y Cyfnod Sylfaen mae bron pob un yn gallu trafod a gofyn cwestiynau.

Gall bron pob un siarad am eu teimladau eu gweithrediadau a'u barnau erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen ac y mae rhai yn disgrifio a chynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill.

Datblygir gallu y plant i ddefnyddio geirfa grefyddol syml ar draws y Cyfnod Sylfaen a bydd ambell un yn dechrau dod i gydnabod fod ystyr ddyfnach i symbolau crefyddol.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

Yng ngwaelod Cyfnod Allweddol 2 mae rhan fwyaf yn gallu galw i gof, ymateb a chyfathrebu'n syml rai o'r credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol sylfaenol yr ymchwilir iddyn nhw. Byddan nhw'n awgrymu mewn termau syml pam y mae'r agweddau hyn ar grefydd yn bwysig i rai pobol. Mae rhai yn dechrau gwneud cysylltiadau rhwng y credoau.

Ym mrig Cyfnod Allweddol 2 mae rhai o'r disgyblion yn gallu disgrifio credoau neilltuo, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol a sut mae rhai o'r agweddau hyn ar grefydd yn effeithio ar fywydau credinwyr. Gall ambell un o'r disgyblion wneud cysylltiadau rhwng credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol gan ddisgrifio'r effaith ar fywydau credinwyr ac yn nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol o fewn ac ar draws y crefyddau.

Yng ngwaelod Cyfnod Allweddol 2 mae y rhan fwyaf o'r disgyblion yn gallu disgrifio eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau eu hunain ac yn cynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill. Mae y rhan fwyaf yn dechrau cydnabod bod ystyr i symbolau crefyddol a byddan nhw'n defnyddio geirfa crefyddol syml yn addas.

Ym mrig Cyfnod Allweddol 2 mae rhai o'r disgyblion yn gallu esbonio sut mae eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau eu hunain yn effeithio ar eu bywydau, ac yn disgrifio sut mae safbwyntiau pobl eraill yn yr un modd yn effeithio ar eu bywydau nhw. Maent yn defnyddio ystod o eirfa grefyddol yn addas ac yn dangos dealltwriaeth sylfaenol o iaith symbolaidd. Mae cynnydd arbennig o dda gan

Yng ngwaelod Cyfnod Allweddol 2 mae'r disgyblion yn gallu siarad a gofyn cwestiynau am eu profiadau eu hunain, y byd o'u cwmpas ac agweddau ar grefydd. Maent yn gallu trafod y cwestiynau sy'n codi o'u profiadau eu hunan gan gynnig eu barn eu hunain.

Ym mrig Cyfnod Allweddol 2 mae llawer o'r disgyblion yn gallu trafod eu hymatebion hwy ac eraill i gwestiynau am fywyd, y byd o'u cwmpas a chrefydd. Gellir gweld gwelliant yn nealltwriaeth a gwaith Blwyddyn 6 Haf 2019 yn arbennig wrth drafod safbwyntiau a dealltwriaeth am grefyddau amrywiol. Mae lleiafrif o'r disgyblion yn gallu mynegi a chyfiawnhau eu syniadau a barnau am gwestiynau sylfaenol yn ôl eu hymchwiliadau a'u profiadau eu hunain.

Datblygwyd creadigrwydd bron bob un o disgyblion ar frig yr ysgol wrth greu gwasanaeth arbennig ar gyfer Diolchgarwch yn y capel lleol. Datblygwyd sgiliau siarad a gwrando llawer o ddisgyblion CA2 wrth berfformiadau gwasanaeth Diolchgarwch a Nadolig yn y capel ac eglwys lleol i amrywiol gynulleidfaoedd. Adroddiadau a presenoldeb aeoldau C.LI yn cadarnhau hyn ac ei fod yn gryfder o fewn yr ysgol.

Materion i gael sylw**CYFNOD SYLFAEN**

- Parhau i ddatblygu geirfa grefyddol.
- Datblygu dealltwriaeth o effaith crefydd ar fywydau credinwyr.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Cynllunio cyfleoedd dysgu addas sydd yn ymestyn a herio sgiliau'r disgyblion.

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **Dda**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?***Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?***

- Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grwp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Nodiadau:

Y rhan fwyaf o'r disgyblion ar draws yr ysgol yn dangos diddordeb da mewn addysg grefyddol. Braon bob un o ddisgyblion ar frig y CS wedi mwynhau ac ennill llawer o'r profiad o berfformio seremoni bedydd yn yr Eglwys Lleol. Y rhan fwyaf o ddisgyblion ar frig yr ysgol yn gallu gofyn cwestiynau diddordol ac addas wrth holi gweinidog lleol am ei rol a'i waith.

Y rhan fwyaf o ddisgyblion yn CA2 yn datblygu sgiliau gwrando, parch at eraill a diddordeb yng nghrefyddau eraill o fod mewn gwersi addysg grefyddol.

Yn CA2 Annogir y disgyblion i ddod wyneb yn wyneb a chwestiynau mawr bywyd. Pwy wyf fi? Beth sy'n iawn? er mwyn datblygu eu sgiliau ymholi. Datblygir ochr ysbrydol a moesol drwy : feithrin ysbryd gymunedol, hyrwyddo gwerthoedd da a gofalu am eraill. Yn ystod y flwyddyn bydd sawl cyfle i gefnogi gwahanol elusennau.

Gwaith cyngor ysgol yn cyd blethu ag addysg grefyddol gyda cyfleoedd niferus i holl ddisgyblion yr ysgol fod yn ran o weithgareddau casglu arian at nifer o achosion da lleol, cenedlaethol ac ar draws y byd.

Materion i gael sylw**CYFNOD SYLFAEN**

- Parhau i ddatblygu geirfa grefyddol.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Cynllunio cyfleoedd dysgu addas sydd yn ymestyn agweddau a profiadau am grefyddau ar draws y byd

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **Dda**

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?***Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog***

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:**CYFNOD SYLFAEN**

- Neilltuir sesiwn ar gyfer Addysg Grefyddol yn y cyfnod sylfaen. Addysgir y maes gan yr athrawon dosbarth.
- Mae athrawon y Cyfnod Sylfaen yn gyfarwydd â'r fframwaith enghreifftiol cenedlaethol ar gyflwyno Addysg Grefyddol gan adnabod y sgiliau penodol sy'n ymwneud â phobl, credoau a chwestiynau drwy'r meysydd Gwybodaeth a

Dealltwriaeth o'r Byd a datblygiad Personol a Chymdeithasol Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol.

- Mae'r plant yn cael amrywiaeth o brofiadau sy'n rhoi cyfle iddynt wneud cynnydd mewn gwybodaeth a dealltwriaeth a sgiliau trafod a rhesymu.
- Mae adnoddau storïol, llyfrau gwybodaeth, llyfrau mawr, arteffactau, adnoddau TGCh, ymweliadau/ymwelwyr i'r ysgol i gyd yn creu diddordeb ac yn cyfoethogi'r ddarpariaeth yn y maes.
- Annogir y plant i ddysgu parchu llyfrau a gwrthrychau sanctaidd a dod yn gyfarwydd â rhai o'r hanesion ynghlwm â hwy ynghyd â dysgu am arwyddocad digwyddiadau crefyddol arbennig.

Mae'r agweddau Crefyddol o fewn y meysydd yn cael eu darparu yn dda yn y Cyfnod Sylfaen.

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Neilltuir sesiwn o leiaf awr ar gyfer Addysg Grefyddol ar draws Cyfnod Allweddol 2. Addysgir y maes gan yr athrawon dosbarth.
- Mae'r ddarpariaeth yn dda ar draws y cyfnod gyda'r cynlluniau yn sicrhau dilyniant a datblygiad.
- Annogir y disgyblion i ddod wyneb yn wyneb a chwestiynau mawr bywyd. Pwy wyf fi? Beth sy'n iawn? er mwyn datblygu eu sgiliau ymholi. Datblygir ochr ysbrydol a moesol drwy: *feithrin ysbryd gymunedol, hyrwyddo gwerthoedd da a gofalu am eraill. Yn ystod y flwyddyn bydd sawl cyfle i gefnogi gwahanol elusennau.*
- Mae addysg grefyddol yn ennyn diddordeb disgyblion CA2 – wrth wneud taith ddysgu Ionawr 2019 gyda aeoldau C.LI gwelwyd brwdfrydedd mawr wrth ymchwilio i grefyddau a chreu cyflwyniadau digidol ohonynt. Mae eu sgiliau trawsgwricwlaidd yn datblygu'n dda. Wrth arsylwi gwersi Mawrth 2019 gwelwyd cynnydd arbennig o dda yn gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o greddau gwahanol ac eu dealltwriaeth o arteffactau crefyddol.
- Manteisir ar gyfleoedd i fynd a plant allan ar ymweliadau â addoldai. Yn flynyddol bydd y plant yn paratoi gwasanaeth Diolchgarwch yn un o'r capeli lleol. Mae gwasanaethau Nadolig hefyd yn cael eu paratoi o fewn yr ysgol a hefyd perfformiadau noferus Nadoligaidd mewn sawl gwasanaeth coffa ac mewn cartrefi henoed lleol. Cafwyd croeso arbennig am waith a perfformiadau yng nghartref Penucheldre Nadolig 2018 gyda sylwadau fod y prynhawn wedi codi ysbryd a teimlad o hapusrwydd i nifer oedd yn cael yr amser o'r flwyddyn yn anodd.

Materion i gael sylw

CYFNOD SYLFAEN

- Sicrhau mwy o deithiau addysgol i addoldai
- Parhau i ddatblygu tasgau ymestynnol ar gyfer disgyblion mwy galluog

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Datblygu cydweithio presennol gyda Ysgol Gaelscoil Thaobh na Coille yn Dun Laoghaire i gynnwys gwaith trawsgwricwlaidd addysg grefyddol gan gymharu gwahaniaethau yn yr amrywiaeth diwylliannol i gyd fynd a'r gwaith sy'n cael ei wneud yn bresennol.
- Sicrhau ymweliadau i addoldai yn yr Iwerddon i gymharu a cyfoethogi yr hyn sydd yn cael ei wneud ganddo i ddatblygu eu dealltwriaeth o grefydd mewn gwlad gyfagos.
- Parhau i ddatblygu tasgau ymestynnol ar gyfer disgyblion mwy galluog.

Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: Dda

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwyd: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw troseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglyn â addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

Darperir addoli ar y cyd yn ddyddiol ar lefel dosbarth ac ysgol. Mae'r addoliad yn gyfan gwbwl o natur Gristnogol. Mae gan rieni hawl i eithrio eu plant os dymunant.

Mae'r addoli ar y cyd yn gyfle i feithrin datblygiad moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion. Mae'n hyrwyddo ethos a gwerthoedd.

Mae'r plant yn cael eu hannog i wrando, gwylio a myfyrio ar yr addoliad.

Fel rhan o'r addoliad bydd y plant yn cael cyfle i ganu, gweddio ac i ddarllen. Hefyd manteisir ar y cyfle yma i ddatblygu agweddau ar ABaCh a Dinnasyddiaeth Fyd Eang.

Yn achlysurol bydd siaradwyr gwadd yn dod i gyflwyno neges neu sgwrs i'r plant. Bydd cyfle iddynt gymryd rhan flaenllaw yn y gweithgareddau ac actio rhannau o storïau'r Beibl.

Mae gweithgareddau cymunedol niferus yn digwydd gan gynnwys darparu gwasanaethau Diolchgarwch a Nadolig yn y Capel, Eglwys a chartrefi henoed lleol. Mae cyswllt gyda gweinidog lleol ac o ardal Caernarfon sydd yn ymweld yn dymhorol. Perfformwy gwasanaeth hefyd i henod o Gaernarfon a fu'n ymweld a'r ysgol gyda canmoliaeth mawr am agweddau, ymdrech a safon y canu a darlenniadau. Casglir bwyd at y banc bwyd lleol gyda nifer arbennig o dda yn cael ei gasglu adeg Nadolig 2018.

Materion i gael sylw**CYFNOD SYLFAEN**

- Sicrhau mwy o deithiau addysgol i addoldai
- Parhau i ddatblygu tasgau ymestynol ar gyfer disgyblion mwy galluog

CYFNOD ALLWEDDOL 2

- Datblygu mwy o waith ar gadw disgyblion yn ddiogel rhag radicaleiddio
- Datblygu dealltwriaeth y disgyblion o eithafiaeth crefyddol mewn modd addas ond effeithiol
- Efelychu yr arferion rhagorol ymhob gwasanaeth

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

/

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **Dda**

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro ac hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynid a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

Nodiadau:

- Mae gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol. Gwelir hyn yn gallu a hyder yr athrawon wrth gyflawni y gwaith ac yn rol yr arweinydd o rannu arbennigedd ac adnoddau yn effeithiol.
- Mae'r staff yn cynllunio ar y cyd, rhannu syniadau ac yn eu cyd weithio ysgol i ysgol yn rhoi cyfran addas o'r amser i addysg grefyddol sydd felly yn rhoi datblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol iddynt.
- ☐ Mae bron bod gwers yn defnyddio adnoddau yn arbennig o dda wrth addysgu addysg grefyddol. Gwneir defnydd o adnoddau gan gapeli ac eglwysi lleol a hefyd o wenud defnydd o weinidog lleol sydd yn rhannu amser ei ymweliadau yn addas rhwng y CS a CA2.
- Dim ond un disgybl sydd wedi ei thynnu o wersi addysg grefyddol ar gais y teulu. Gwneir defnydd effeithiol o'r amse ryma iddi gan ddarparu gwaith arall sydd yn rhoi cyfle i barhau i wellld ei sgiliau rhifedd a llythrennedd. Nifer hyn wedi aros yn gyson, plentyn yn BI 5 erbyn hyn a'r trefniant mewn lle ers BI Meithrin.
- Mae'r ysgol yn chwarae rhan bwysig yn ein cymuned lleol gyda nifer fawr o wahoddiadau i berfformio a paratoi

gwasanaethau / cyngherddau lleol. Nifer fawr o'r disgyblion yn ran o hyn yn ogystal a chor yr ysgol sydd wedi cyrraedd lefel cenedlaethol a llwyfan Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd am y bum mlynedd diwethaf.

❓ A.g. yn cael ei fonitro yn flynyddol gyda teithiau dysgu ac arsylwi gwersi. Trafodir canfyddiadau gyda staff mewn modd proffesiynol sydd yn arwain at wella darpariaeth a chynnydd o fewn y maes.

• A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?

❓ Ystyrir perfformiadau canu / llafar y disgyblion, eu agweddau tuag at eraill a safon gwasanaethau diolchgarwch a Nadolig fel cryfder mawr o fewn yr ysgol.

Materion i gael sylw

- Sichrau mwy o gyfle i staff dysgu i gyd gael monitro ac arsylwi gwersi addysg grefyddol eu gilydd
- Gwneud mwy o ddefnydd o safbwynt y disgyblion o fewn addysg grefyddol yn yr AHA.

Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: Dda

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	
Datblygu dealltwriaeth o effaith crefydd ar fywydau credinwyr.	Athrawon i weithredu ar hyn yn y tasgau sy'n cael eu gosod.	CS	Nadolig 2019
Cynllunio cyfleoedd dysgu addas sydd yn ymestyn a herio sgiliau'r disgyblion.	Athrawon i weithredu ar hyn yn y tasgau sy'n cael eu gosod.	CA2	Nadolig 2019
Cynllunio cyfleoedd dysgu addas sydd yn ymestyn agweddau a profiadau am grefyddau ar draws y byd	Nadolig 2019	CA2	Nadolig 2019
Datblygu cydweithio presennol gyda Ysgol Gaelscoil Thaobh na Coille yn Dun Laoghaire i gynnwys gwaith trawsgwricwlaidd addysg grefyddol gan gymharu gwahaniaethau yn yr amrywiaeth diwylliannol i gyd fynd a'r gwaith sy'n cael ei wneud yn bresennol	Disgyblion BI 5 a 6 i gymharu tasgau gyda'r Iwerddon a cyd weithio a chysylltu drwy 'Facetime'	CA2	Mehefin 2020
Sicrhau ymweliadau i addoldai yn yr Iwerddon i gymharu a cyfoethogi yr hyn sydd yn cael ei wneud ganddo i ddatblygu eu dealltwriaeth o grefydd mewn wla dgyfagos.	Athrawon BI 5 a 6 YGM a YGTC Iwerddon i drefnu	CA2	Mehefin 2020
Parhau i ddatblygu tasgau ymestynnol ar gyfer disgyblion mwy galluog	Athrawon i weithredu ar hyn yn y tasgau sy'n cael eu gosod.	CA2	Nadolig 2019
Sicrhau mwy o deithiau addysgol i addoldai	Athrawon i drefnu i gyd fynd a themau	Staff CS	Mehefin 2020
Parhau i ddatblygu tasgau ymestynnol ar gyfer disgyblion mwy galluog	Athrawon i weithredu ar hyn yn y tasgau sy'n cael eu gosod.	Staff CS	Nadolig 2019
Datblygu mwy o waith ar gadw disgyblion yn ddiogel rhag radicaleiddio	Athrawon i weithredu ar hyn yn y tasgau sy'n cael eu gosod.	Staff CA2	Nadolig 2019
Datblygu dealltwriaeth y disgyblion o eithafiaeth crefyddol mewn modd addas ond effeithiol	Athrawon i weithredu ar hyn yn	Staff CA2	Pasg 2020

	y tasgau sy'n cael eu gosod.		
Efelychu yr arferion rhagorol ymhob gwasanaeth	Staff i arsylwi a cyd weithio wrth gynllunio gwasanaethau	Staff CA2	Nadolig 2019
Sichrau mwy o gyfle i staff dysgu i gyd gael monitro ac arsylwi gwersi addysg grefyddol eu gilydd	Trefnu amserlen i gyd fynd ag amserlen arsylwi AHA	MR	Mehefin 2020
Gwneud mwy o ddefnydd o safbwynt y disgyblion o fewn addysg grefyddol yn yr AHA.	Athrawon i weithredu ar hyn yn y tasgau sy'n cael eu gosod.	Staff CS a CA2	Nadolig 2019

Arfarniad crynodedol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Mae darpariaeth a safonau Rhagorol o fewn Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd yn holl bwysig o fewn ethos a nodau yr ysgol. Mae adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn ein galluogi i gynllunio gwelliannau yn holl bwysig o fewn A G ac addoli ar y cyd.

Enw'r pennaeth : Medwyn Roberts

Llofnod y pennaeth : *M Roberts*

Dyddiad: 27/9/19